

Přehled:

1. Riziko
2. Možnost ztráty
3. Klasifikace
4. Hlavní komerční rizika
5. Typy IT rizik
6. Břemeno rizika ve společnosti

RIZIKO

- Je všude
- Původem italské slovo ze 17. století „risco“
- Nejednoznačná definice – ekonomové, sociologové, statistici, historikové, bezpečnostní pracovníci mají každý jiný koncept rizika
- Na základě koncepce nejistoty je definice rizika: **Nejistota vztahující se k výskytu ztráty**

Riziko = situace kdy pravděpodobnost možného výstupu jsou známé a nebo mohou být odhadovány s určitou mírou přesnosti (např. pravděpodobnost hackerského útoku může být odhadnuta se značnou přesností)

Nejistota = situace kdy pravděpodobnost nemůže být odhadnuta (např. pravděpodobnost zničení společnosti z důvodu spadnutí vesmírného tělesa je jen odhad a nemůže být přesně odhadnuta)

IT RIZIKA:

- Je v podstatě jakákoliv hrozba pro data společnosti , kritické systémy a procesy ve společnosti
- Riziko je spojeno s používáním, vlastnictvím, provozem, zapojením, vlivem a přijetím IT v rámci organizace
- IT rizika mají potenciál zničit hodnoty společnosti a často přicházejí ze špatného řízení procesů a událostí
- IT rizika se liší rozsahem a povahou

IT riziko zahrnuje celou řadu kritických oblastí podnikání:

Bezpečnost – kompromitovaná obchodní data z důvodu neoprávněného přístupu nebo zneužití

Dostupnost – nemožnost přístupu k IT systémům, které jsou potřebné pro obchodní operace

Výkon – snížená produktivita v důsledku zpomalení či zpožděnému přístupu k IT systémům

Shoda – nedodržení zákonů a předpisů (např. ochrana dat)

Manažeři podnikového rizika používají termín ztráta expozice jako identifikace potenciálních ztrát

- jakákoli situace nebo okolnost, za níž je možná ztráta, bez ohledu na to, zda ke ztrátě skutečně dojde
- Například: hardware, který může být poškozen zemětřesením nebo povodně, vadné výrobky, které mohou vést k soudním sporům proti výrobcí, možné odcizení společnosti majetku z důvodu nedostatečné bezpečnosti a potenciálu zranění zaměstnanců v důsledku nebezpečných pracovních podmínek

Rozhodnutí mohou být učiněna podle:

1. Jistoty
2. Nejistoty (bez pohledu do budoucna)
3. Rizika:
  1. Objektivní – založeno na kalkulacích a statistikách
  2. Subjektivní – založeno na zkušenostech a odhadu

Objektivní riziko:

- Stupeň rizika
- Relativní odchylka skuteční ztráty o čekávané ztráty
- Příklad: Předpokládejme, že je pojištěno 10 000 společností proti kybernetickým a hackerským útokům po dlouhou dobu a v průměru 1% je každý rok hacknuto. 100 společností (několik let může být napadeno až 90 společností v dalších letech může být napadeno 110 společností). Tím pádem, od očekávaného počtu existuje variace 10 společností ze 100, neboli variace 10% (10/100).

Objektivní riziko

- Se mění nepřímo s druhou odmocninou počtu sledovaných případů
- Objektivní riziko bylo $10/100$ neboli 10%. Nyní předpokládejme, že 1 milion společností jsou pojištěny. Očekávaný počet společností, které budou hacknuty, je nyní 10 000, ale variace skutečné ztráty z očekávané ztráty je pouze 100. Objektivní riziko je nyní $100/10\ 000$ neboli 1%. Tedy jako druhá odmocnina z počtu společností, které se zvýšilo ze 100 v první příklad na 1 000 ve druhém příkladu (10krát), objektivní riziko pokleslo na jednu desetinu původní úrovně.

Objektivní riziko:

- Objektivní riziko lze statisticky vypočítat pomocí určité míry rozptylu (směrodatná odchylka nebo koeficient variace). Z tohoto důvodu je to nesmírně užitečný koncept pro pojistitele nebo manažera podnikových rizik. Jako se počet expozic zvyšuje, pojistitel to může předvídat budoucí ztrátové zkušenosti přesněji, protože se na ně může spolehnout o zákoně velkých čísel (jako počet dotčených jednotek se zvyšuje, tím přesněji se jedná o skutečnou ztrátu blíží se očekávané ztrátě)
- Například: Jak se zvyšuje počet sledovaných společností, tím vyšší je míra přesnosti při předpovídání podílu společností, které budou hacknuty

Subjektivní riziko

- vnímané riziko, nejistota založená na duševním stavu nebo duševním stavu člověka
- Příklad: Předpokládejme, že řidič s několika odsouzeními za řízení pod vlivem alkoholu silně pije v sousedním baru a pošetile se pokouší jet domů. Řidič si nemůže být jistý, zda bezpečně dorazí domů, aniž by byl zatčen policií za řízení v opilosti. Tato mentální nejistota nebo vnímání se nazývá subjektivní riziko.
- Dopad subjektivního rizika se liší v závislosti na jednotlivci. 2 osoby ve stejné situaci mohou odlišně vnímat riziko a jejich chování může být odpovídajícím způsobem změněno. Pokud má jedinec velkou duševní nejistotu ohledně ztráty, může být ovlivněno jeho chování.

Subjektivní riziko

- Vysoké subjektivní riziko často vede ke konzervativnímu a obezřetnému chování, zatímco nízké subjektivní riziko k méně konzervativnímu chování.
- Příklad: Předpokládejme, že motorista, který byl předtím zatčen za řízení pod vlivem alkoholu, si je vědom, že užil příliš mnoho alkoholu. Řidič pak může kompenzovat duševní nejistotu tím, že přiměje někoho jiného, aby řídil auto domů, nebo jel taxíkem. Jiný řidič ve stejné situaci může vnímat riziko zatčení jako mírné. Tento druhý řidič by mohl řídit neopatrnějším a bezohlednějším způsobem; nízké subjektivní riziko má za následek méně konzervativní chování při řízení.

Možnost ztráty

- Úzce souvisí s pojmem riziko
- Pravděpodobnost že událost může nastat
- Lze odlišit od objektivního rizika - šance na ztrátu může být stejná pro 2 různé skupiny, ale objektivní riziko může být zcela odlišné
- Příklad: Předpokládejme, že 10 000 společností je pojištěno proti kybernetickým útokům a hackerským útokům v Berlíně a 10 000 společností je pojištěno v Londýně, a že šance na hackerský útok v každém městě je 1%. V průměru by tedy mělo být v každém městě hacknuto 100 společností ročně. Pokud se však roční kolísání ztrát pohybuje v rozmezí od 75 do 125 v Berlíně, ale pouze od 90 do 110 v Londýně, objektivní riziko je v Berlíně větší, i když šance na ztrátu v obou městech je stejná.

Objektivní pravděpodobnost

- Dlouhodobá relativní frekvence události založená na předpokladech nekonečného počtu pozorování a beze změny základních podmínek
- Objektivní pravděpodobnost může být rozhodná:
  1. Deduktivní uvažování - apriorní pravděpodobnosti, např. :
pravděpodobnost získání hlavy z losování dokonale vyvážené mince je $1/2$, protože existují dvě strany a pouze jedna je hlava;
pravděpodobnost hození 6 s jednou kostkou je $1/6$, protože existuje šest stran a pouze jedna má šest teček.
  2. Induktivní uvažování - např. : pravděpodobnost, že osoba ve věku 21 let zemře před 26. rokem věku, nelze logicky odvodit. Důkladnou analýzou minulých zkušeností s úmrtností však mohou životní pojišťovny odhadnout pravděpodobnost úmrtí a prodat pětiletou pojistnou smlouvu vydanou ve věku 21 let.

Subjektivní pravděpodobnost

- Osobní odhad pravděpodobnosti ztráty
- Subjektivní pravděpodobnost se nemusí shodovat s objektivní pravděpodobností
- Příklad: lidé, kteří si v den narozenin koupí los, mohou věřit, že je to jejich šťastný den, a tím mohou přeceňovat malou šanci na výhru

Subjektivní pravděpodobnost

- Subjektivní pravděpodobnost může ovlivnit celá řada faktorů - věk, pohlaví, inteligence, vzdělání, užívání alkoholu nebo drog a samozřejmě i způsob, jakým je pravděpodobnost vnímána.
- Příklad: Předpokládejme, že výherní automat v kasinu vyžaduje zobrazení 3 citronů. Osoba hrající na stroji může vnímat pravděpodobnost výhry jako poměrně vysokou. Pokud je však na každém kotouči 10 symbolů a pouze jeden je citron, objektivní pravděpodobnost zasažení jackpotu 3 citrony je poměrně malá. Za předpokladu, že se každý kotouč točí nezávisle na ostatních, pravděpodobnost, že 3 citrony budou současně ukazovat citron, je výsledkem jejich individuálních pravděpodobností ($1/10 \times 1/10 \times 1/10 = 1/1000$). Tato znalost je pro majitele kasin výhodná.

Různé termíny

- Nebezpečí
  - Příčina ztráty
  - Např. pokud je vaše společnost napadena hackery, nebezpečím je hackerský útok. Pokud je vozidlo společnosti poškozeno při srážce s jiným automobilem, je nebezpečím kolize.
  - Mezi běžná nebezpečí, která způsobí škody na majetku, patří oheň, blesk, vichřice, krupobití, tornádo, zemětřesení, povodeň, vloupání a krádež
- Nebezpečí
  - stav, který vytváří nebo zvyšuje frekvenci nebo závažnost ztráty
  - Jsou 4 hlavní typy

Nebezpečí

1. Fyzické nebezpečí

- fyzický stav, který zvyšuje frekvenci nebo závažnost ztráty
- Příklad: zledovatělé silnice (↑ šance na autonehodu); vadné vedení v budově (↑ pravděpodobnost požáru); a vadný zámek na dveřích (↑ šance na krádež)

2. Morální hazard

- nepoctivost nebo vady charakteru u jednotlivce, které ↑ frekvence nebo závažnost ztráty
- Příklad: v pojišťovnictví: předstírání nehody za účelem získání výhod od pojistitele; podání podvodné žádosti; nafouknutí částky pohledávky; úmyslné spalování neprodaného zboží, které je pojištěno; vraždit pojištěné za účelem získání výtěžku životního pojištění

-Morální hazard

- z důvodu morálního hazardu je pojistné vyšší
- je obtížné kontrolovat - pojišťovny se pokoušejí kontrolovat pečlivým upisováním žadatelů o pojištění a různými pojistnými ustanoveními, jako jsou spoluúčast, čekací lhůty, výluky a připojištění

3. Postojové nebezpečí

- nedbalost nebo lhostejnost ke ztrátě, která ↑ frekvenci nebo závažnost ztráty
- Příklad: ponechání klíčů od auta v neuzamčeném autě (↑ šance na krádež); ponechání dveří odemčených (umožňuje vloupání vstoupit); a změna pruhu náhle na přetížené rychlostní komunikaci bez signalizace (↑ šance na nehodu)

4. Právní nebezpečí

- charakteristiky právního systému nebo regulačního prostředí, které ↑ četnost nebo závažnost ztráty
- Příklad: nepříznivé verdikty poroty nebo přiznání velké škody v soudních sporech o odpovědnost; stanovy, které vyžadují, aby pojišťovny zahrnovaly krytí alkoholismu; a regulační opatření ze strany státních pojišťovacích oddělení, která zabraňují pojistitelům výběr od státu kvůli špatným výsledkům upisování

Klasifikace rizika

Riziko lze rozdělit do několika různých tříd. Mezi nejdůležitější patří následující:

1. Čisté a spekulativní riziko
2. Diverzifikovatelné a nediferencovatelné riziko
3. Podnikové riziko
4. Systémové riziko

Definice rizika její typy

Čisté a spekulativní riziko

1. Čisté riziko

- situace, kdy existují pouze možnosti ztráty nebo žádné ztráty
- jediné možné výsledky jsou nepříznivé (ztráta) a neutrální (žádná ztráta)
- Příklad: předčasná smrt, pracovní úrazy, katastrofické náklady na lékařskou péči a poškození majetku v důsledku požáru, blesku, podlahy nebo zemětřesení

2. Spekulativní riziko

- situace, kdy je možný zisk nebo ztráta
- Příklad: Pokud si koupíte 100 kmenových akcí, měli byste zisk, pokud by se cena akcie zvýšila, ale ztratili byste, kdyby cena klesla
- Příklad: sázení na dostihy, investice do nemovitostí a podnikání pro sebe

Definice rizika její typy

Důvody rozlišovat mezi čistými a spekulativními riziky

- soukromé pojišťovny se obecně soustředí na čistá rizika a nezdůrazňují pojištění spekulativních rizik (výjimky: pojištění institucionálních portfoliových investic a komunálních dluhopisů proti ztrátě, řízení podnikových rizik)
- zákon velkého počtu lze použít snadněji na čistá rizika než na spekulativní rizika (výjimka: spekulativní riziko hazardních her, kde provozovatelé kasin mohou zákon o velkém počtu uplatňovat neúčinnějším způsobem)
- společnost může těžit ze spekulativního rizika, i když dojde ke ztrátě, ale je poškozena, pokud existuje čisté riziko a dojde ke ztrátě (např. : Firma může vyvinout novou technologii pro výrobu levných počítačů. V důsledku toho mohou být někteří konkurenti nuceni bankrotovat. Navzdory bankrotu společnost prospívá, protože počítače jsou vyráběny s nižšími náklady.) - společnost obvykle nemá prospěch, když dojde ke ztrátě z čistého rizika, jako je povodeň nebo zemětřesení, které zničí město nebo oblast

Diverzifikovatelné riziko

- riziko, které ovlivňuje pouze jednotlivce, obchodní firmy nebo malé skupiny, a nikoli celou ekonomiku
- nesystematické, zvláštní riziko
- Příklad: krádeže automobilů, loupeže a požáry obydlí
- lze jej snížit nebo vyloučit diverzifikací
- Příklad: Diverzifikované portfolio akcií, dluhopisů a depozitních certifikátů je méně riskantní než portfolio, které je 100% investováno do běžných akcií. Ztráty na jednom typu investice (akcie) mohou být kompenzovány zisky z dluhopisů a depozitních certifikátů.
- Příklad: Pojistiteli majetku a odpovědnosti za škodu vzniká menší riziko, pokud jsou sjednány různé pojistné smlouvy než jen jedna. Ztráty na jednom řádku lze kompenzovat zisky na druhém řádku.

Nedefinovatelné riziko

- riziko, které ovlivňuje celou ekonomiku nebo velký počet osob nebo skupin v rámci ekonomiky
- základní riziko
- Příklad: rychlá inflace, cyklická nezaměstnanost, války, hurikány, povodně a zemětřesení
- nelze jej vyloučit ani omezit diverzifikací (výjimky: státní programy pro podporu v nezaměstnanosti a federální program pojištění proti povodním v USA)

Enterprise risk

- pojem, který zahrnuje všechna hlavní rizika, kterým obchodní firma čelí, zahrnuje čistá, spekulativní, strategická, provozní a finanční rizika
- **Strategické riziko** - nejistota týkající se finančních cílů a cílů firmy (např. Pokud firma vstoupí do nového oboru podnikání, linka může být nerentabilní)
- **Operační riziko** - nejistota vyplývá z obchodních operací firmy (např. Banka, která nabízí služby online bankovníctví, může vzniknout ztráta, pokud hackeři proniknou do počítače banky)

Podnikové riziko

- Finanční riziko - nejistota ztráty kvůli nepříznivým změnám cen komodit, úrokových sazeb, směnných kurzů a hodnoty peněz (např. : počítačová společnost, která souhlasí s dodáním počítačů za pevnou cenu zákazníkovi za 3 měsíce, může přijít o peníze pokud ceny zvukových karet rostou)
  - zacházení s finančními riziky obvykle vyžaduje použití složitých zajišťovacích technik, finančních derivátů, budoucích smluv, opcí a dalších finančních nástrojů
  - některé firmy jmenují ředitele pro řízení rizik , jako např: pokladník, který řídí finanční rizika firmy

Podnikové riziko

- Řízení podnikových rizik - spojuje do jednoho jednotného programu léčbu všech hlavních rizik, kterým společnost čelí
  - Poté může firma kompenzovat jedno riziko proti druhému. Díky tomu lze snížit celkové riziko. Dokud nebudou všechna rizika dokonale korelovat, kombinace rizik může snížit celkové riziko firmy. Zejména pokud jsou některá rizika negativně korelována, lze celkové riziko významně snížit.
- 3 přístupy podnikatelů / manažerů rizik:
  - averze / vyhýbání se riziku - konverzační strategie, vyhýbání se rizikovým projektům;
  - milovat / hledat riziko - hledat riskantní projekty;
  - riziko neutrální - rovnováha mezi averzí k riziku a hledáním rizika

Systematické riziko

- riziko kolapsu celého systému nebo celého trhu v důsledku selhání jediného subjektu nebo skupiny subjektů, které může mít za následek rozpad celého finančního systému
- ekonomické riziko, které je nesmírně důležité v měnové politice centrálních bank, fiskální politice vlád
- ekonomický pokles může být způsoben systémovým rizikem

Hlavní obchodní rizika (čistá rizika)

Osobní rizika - rizika, která mají přímý dopad na jednotlivce nebo rodinu (předčasná smrt, nedostatečný důchod, špatný zdravotní stav, nezaměstnanost, majetková rizika, rizika odpovědnosti)

Obchodní rizika - v případě ztráty mohou společnost finančně ochromit nebo zruinovat

1. Majetková rizika

- Obchodní firmy vlastní cenné obchodní nemovitosti, které mohou být poškozeny nebo zničeny mnoha nebezpečími, včetně požárů, vichřic, tornád, hurikánů a zemětřesení.
- Obchodní majetek (zaznamenaný v rozvaze) zahrnuje rostliny a jiné budovy; nábytek, kancelářské vybavení a potřeby; počítače a počítačový software a data; zásoby surovin a hotových výrobků; služební auta, lodě a letadla; a stroje a mobilní zařízení. Společnost má také záznamy o pohledávkách a může mít další cenné obchodní záznamy, které by mohly být poškozeny nebo zničeny a jejich výměna by byla nákladná.

2. Rizika odpovědnosti

- Obchodní firmy často působí na vysoce konkurenčních trzích, kde jsou běžné žaloby o ublížení na zdraví a poškození majetku. Soudní spory sahají od malých obtěžujících nároků až po mnohamilionové požadavky.
- Firmy jsou žalovány z mnoha důvodů, včetně vadných produktů, které poškozují nebo poškozují ostatní, znečištění životního prostředí, poškození majetku druhých, zranění zákazníků, diskriminace zaměstnanců a sexuálního obtěžování, porušování autorských práv a duševního vlastnictví a mnoho dalších důvodů .
- Akcionáři a další strany mohou být kvůli finančním ztrátám a špatnému řízení společnosti žalováni na ředitele a vedoucí pracovníky.
- Komerční banky, další finanční instituce a další obchodní firmy jsou vystaveny obrovské potenciální odpovědnosti kvůli zločinům v oblasti kybernetické bezpečnosti a krádeží identity, ke kterým došlo v posledních letech

3. Ztráta příjmů z podnikání

- Dalším důležitým rizikem je potenciální ztráta z podnikání, pokud dojde ke ztrátě krytí fyzického poškození. Firma může být odstavena na několik měsíců z důvodu fyzického poškození obchodního majetku v důsledku požáru, tornáda, hurikánu, zemětřesení nebo jiného nebezpečí
- Během odstávky by firma ztratila obchodní příjem, což zahrnuje ztrátu zisků, ztrátu nájemného, pokud je obchodní majetek pronajat jiným, a ztrátu místních trhů. Určité výdaje mohou i nadále pokračovat, například nájemné, služby, leasing, úroky, daně, některé platy, pojistné a další režijní náklady. Fixní náklady a pokračující výdaje, které nejsou kompenzovány výnosy, mohou být značné, pokud je odstávka dlouhá.
- Během období obnovy mohou firmě vzniknout další výdaje, které by nevznikly, kdyby ke ztrátě nedošlo. Mezi příklady patří: náklady na dočasné přemístění na jiné místo, zvýšené nájemné na jiném místě a pronájem náhradního vybavení.

4. Kybernetická bezpečnost a krádež identity

- Kybernetická bezpečnost a krádež identity zloději, kteří se vloupali do počítačového systému a databáze firem, jsou velkým problémem mnoha firem.
- Počítačovým hackerům se podařilo ukrást stovky tisíc záznamů o spotřebitelských úvěrech, které vystavily jednotlivce krádeži identity a narušení soukromí. Výsledkem je, že komerční banky, finanční instituce a další podniky jsou vystaveny obrovským právním závazkům.
- Mezi další projevy trestné činnosti patří loupeže a vloupání; krádež v obchodě; krádeže zaměstnanců a nepoctivost; podvody a zpronevěra; pirátství a krádež duševního vlastnictví a počítačové zločiny.

5. Ostatní rizika

Obchodní firmy se musí vypořádat s celou řadou dalších rizik:

1. Lidské zdroje

- Mezi ně patří pracovní úrazy a nemoci pracovníků; úmrtí nebo postižení klíčových zaměstnanců; odhalení skupinového života, zdraví a penzijního plánu; a porušení federálních a státních zákonů a předpisů

2. Zahraniční ztráty

- Patří mezi ně teroristické činy, politická rizika, únosy klíčových pracovníků, poškození cizích rostlin a majetku a devizová rizika.

5. Ostatní rizika

3. Nehmotný majetek

- Patří mezi ně poškození pověsti trhu a dobrého jména společnosti, ztráta dobré vůle a ztráta duševního vlastnictví.
- Pro mnoho společností je hodnota nehmotného majetku větší než hodnota hmotného majetku.

4. Vlášda

- Vlášda může přijmout zákony a předpisy, které mají významný finanční dopad na firmu.
- Mezi příklady patří zákony, které zvyšují bezpečnostní standardy, zákony, které vyžadují snížení emisí a znečištění rostlin, a nové zákony na ochranu životního prostředí, které zvyšují náklady na podnikání

Typy IT rizik

Hrozby pro systémy IT mohou být externí, interní, záměrné a neúmyslné.

Většina IT rizik ovlivňuje jednu nebo více z následujících možností:

- obchodní nebo projektové cíle
- kontinuita služeb
- výsledky spodního řádku
- obchodní pověst
- bezpečnostní
- infrastruktura

Podíváme-li se na povahu rizik, existují příklady IT rizika:

1. **Fyzické hrozby** - vyplývající z fyzického přístupu nebo poškození IT zdrojů - např. : servery. Může se jednat o krádež, poškození ohněm nebo povodněmi nebo neoprávněný přístup zaměstnanců nebo cizinců k důvěrným údajům.

Typy IT rizik

- 2. Elektronické hrozby** - jejichž cílem je kompromitovat obchodní informace - např. : hacker by mohl získat přístup na váš web, váš systém IT by mohl být infikován počítačovým virem, mohli byste se stát obětí podvodného e-mailu nebo webu. Obvykle mají trestní povahu.
- 3. Technické poruchy** - například chyby softwaru, selhání počítače nebo úplné selhání počítačových komponent. Technická porucha může být katastrofická, pokud nemůžete načíst data na vadném pevném disku a není k dispozici žádná záložní kopie.
- 4. Selhání infrastruktury** - například ztráta internetového připojení může přerušit vaše podnikání - např. : může vám chybět důležitá objednávka
- 5. Lidská chyba** - je hlavní hrozbou - např. : někdo může omylem smazat důležitá data nebo nesprávně dodržovat bezpečnostní postupy

Břemeno rizika pro společnost

Přítomnost rizika má za následek určité nežádoucí sociální a ekonomické dopady. Riziko představuje pro společnost 3 hlavní zátěže:

- 1. Velikost nouzového fondu musí být zvětšena.** Je rozumné vyčlenit finanční prostředky pro případ nouze. Při neexistenci pojištění by však jednotlivci a obchodní firmy musely podstatně zvýšit objem svého nouzového fondu, aby zaplatily za neočekávané ztráty. Např. Předpokládejme, že jste si koupili dům ve výši 6 000 000 Kč a chcete nashromáždit fond na opravy, pokud je dům poškozen požárem, krupobitím, vichřicí nebo jiným nebezpečím. Bez pojištění byste museli ročně ušetřit alespoň 1 000 000 Kč, abyste si za relativně krátkou dobu vybudovali odpovídající fond. I tehdy by mohlo dojít k předčasné ztrátě a váš pohotovostní fond nemusí být dostatečný k úhradě ztráty. Pokud jste středním nebo nízkým příjemcem, bylo by takové spoření obtížné. V každém případě platí, že čím vyšší částku je třeba ušetřit, tím nižší musí být snížení současných výdajů na spotřebu, což má za následek nižší životní úroveň.

Břemeno rizika pro společnost

2. Společnost je připravena o určité zboží a služby.

- Příklad: z důvodu rizika soudního řízení o odpovědnosti mnoho společností ukončilo výrobu určitých produktů. Asi 250 společností na světě kdysi vyrábělo dětské vakcíny; dnes vyrábí vakcíny jen malý počet firem, částečně kvůli hrozbě odpovědnosti za škodu. Jiné firmy ukončily výrobu konkrétních výrobků, včetně azbestových výrobků, fotbalových přileb, prsních implantátů ze silikonového gelu, a to ze strachu z právní odpovědnosti.

3. Strach a obava jsou na místě

- Četné příklady ilustrují duševní nepokoj a strach způsobený rizikem. Rodiče mohou mít strach, pokud dospívající dítě odejde na lyžařský výlet během oslepující sněhové bouře, protože existuje riziko usmrcení na zledovatělé silnici. Někteří cestující v komerčním letadle mohou být extrémně nervózní a vystrašení, pokud během letu dojde k prudkému turbulenci. Vysokoškolák, který k absolvování potřebuje známku C, může vstoupit do místnosti pro závěrečné zkoušky s pocitem obav a strachu.

DĚKUJI ZA POZORNOST